herpy

AGAMER

Uromastyx geyri

Uromastyx geyri er en liten, slank piggstjertagame fra fjellområdene i Hoggar og Aïr i det sentrale Sahara. Hannen er sinoberrød, oransje eller klart gul, hunnen blekere. Den blir opptil omtrent 36 cm, er nesten ren planteeter og graver seg ned i et dypt bunnsubstrat. Den krever et stort, varmt og tørt terrarium med kraftig UVB og er mer et dyr å se på enn å håndtere.

Familie: Agamidae Engelsk: Sahara Mastigure Tidligere navn: *Uromastix geyri; Uromastyx temporalis* Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**30-36 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**15-25 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Klippelevende, bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken og klippeterreng**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-35 °C**
Varmeplass	**45-55 °C**
Temperatur, natt	**20-22 °C**
Luftfuktighet	**20-40 %**
Vann	**Vannskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Vinterhvile	**14-16 °C** 10-13 uker
Kosthold	**Planter**
Holdes	**Alene eller parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**8-22 egg**
Kull per år	**1**
Inkubasjon	**91-96 dager** ved 30,5 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uromastyx geyri er en forholdsvis liten og slank piggstjertagame etter slektens målestokk, men har som de andre artene en kompakt kropp, korte bein og en bred, flat hale dekket av kranser av spisse skjell. Den største kjente totallengden er omtrent 36 cm, hvorav halen utgjør knapt halvparten, og gjennomsnittet ligger på omtrent 34 cm. Voksne dyr veier omtrent 200-250 g.

Arten hører til slektens mest fargesterke. Hannene er enten sinoberrøde til oransje eller klart gule med mørkebrune snirkler, og i handelen skilles det derfor mellom en "rød" og en "gul" form; forskjellen er bare fargen. Hos hannen fortsetter ryggfargen og tegningen ned på buken. Hunnen er blekere og mer sandfarget med lys oransje tegning på ryggen og en lys, ensfarget buk. Fargene blir kraftigere når dyret er varmt.

Arten ble beskrevet i 1922 og er oppkalt etter den tyske ornitologen Hans Geyr von Schweppenburg, som brakte de første dyrene til Europa. Den ble lenge ført som underart av *Uromastyx acanthinura*, men regnes siden 2001 som en selvstendig art. Statusen til navnet *Uromastyx temporalis* er uavklart.

Dyrene er rolige, dagaktive og stasjonære. De blir sjelden helt tamme og er best som dyr man ser på, ikke dyr man håndterer. Selve stellet er forholdsvis enkelt når temperatur, UVB og kosthold er i orden, og arten er en av piggstjertagamene som oftest ses i handelen. Den formerer seg bare sjelden i fangenskap.

Les mer: Lys og UVB

Utbredelse og leveområde

Uromastyx geyri lever i det sentrale Sahara: i Hoggar-fjellene i det sørlige Algerie, i Aïr-fjellene i det nordlige Niger og i det nordøstlige Mali. Typelokaliteten ligger i Hoggar.

Arten er knyttet til klippefylte områder i 500-2.000 meters høyde og har et forholdsvis lite og avgrenset utbredelsesområde.

> **Naturlig utbredelse:** Algerie, Mali og Niger.

LEVEOMRÅDE

Uromastyx geyri lever i steinørken, hvor den holder til på klippeknauser og steinete skråninger i de sentrale saharafjellene. Arten er landlevende og dagaktiv og lever nesten utelukkende av planter. Som andre piggstjertagamer søker den ly i sprekker og huler mellom steinene, hvor det er kjøligere og mer stabilt enn på overflaten.

Arten trenger ikke en lang vinterdvale. Om vinteren er dyrene aktive i kortere tid av dagen, men soler seg og spiser fortsatt. Hvor lenge den kjølige perioden varer i naturen, er ikke dokumentert.

Les mer: Vinterdvale og årstider

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr trenger et terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Det er større enn vanlige glassterrarier kan tilby, så velg et terrarium i tre, PVC eller plast med glassfront. Tre faste sider gir ro, særlig for nyinnkjøpte dyr.

Bunnen graves i og må derfor være dyp: minst 10 cm, gjerne mer, av fin sand eller sandholdig jord. En blanding av halvparten sand, 30 % jord uten gjødsel og 20 % leire holder gangene oppe. Hold de øverste par centimeterne tørre, og fukt bare litt i dybden. Unngå kalksand og knuste valnøttskall, som kan gi tarmtetthet. Avføring og urinsyre fjernes daglig, og bunnsubstratet skiftes helt hver 3.-4. måned. Syke eller skadde dyr flyttes midlertidig over på tørkepapir.

Terrariet skal åpne i fronten og ha god ventilasjon, helst med nettlokk. Bygg solplassen av flate steiner eller sandstein i forskjellige høyder under varmelampen, gjerne som en stabel med mellomrom, slik at dyret kan krype inn og velge temperaturen sin. Fest steinene slik at de ikke velter når dyret graver under dem. Et par greiner eller røtter høyere oppe, men borte fra solplassen, gir ekstra klatreplass. Gi minst tre skjul per dyr, for eksempel buede barkstykker, fordelt mellom den varme og den kjølige siden. Varmelamper skjermes slik at dyret ikke kan berøre dem. Hold ett dyr i hvert terrarium, og hold aldri forskjellige arter av *Uromastyx* sammen.

Les mer: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Solplassen skal ha en overflatetemperatur på 45-50 °C, målt med et infrarødt termometer rett under lampen, og de varmeste steinene kan gjerne nå 55 °C. Resten av terrariet ligger om dagen på 28-35 °C. Varmen skal komme ovenfra, for eksempel fra en halogenspot eller en kraftig UVB-lampe som også gir varme, aldri fra en varmematte under bunnen: dyret flytter seg ikke i tide fra en for varm bunn og kan bli forbrent. Er det mer enn ett dyr i terrariet, skal det være flere solplasser med avstand imellom, slik at dyrene ikke slåss om varmen.

Om natten slås varmen av, og temperaturen kan falle til 20-22 °C. Dyret skal hele tiden kunne trekke seg unna varmen.

U. geyri trenger ikke en lang, kald vinterdvale. Fra november til januar senkes nattemperaturen gradvis til 14-16 °C, mens dagen er uendret med 12 timers lys og full solplass. Dyrene er da aktive i kortere tid, begynner først å sole seg omkring midt på dagen og spiser mindre. I februar heves nattemperaturen igjen over et par uker. Gi bare den kjølige perioden til friske, velnærte dyr, og veg dem før og under den.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Luftfuktigheten skal være lav, 20-40 %, målt ved bunnen på den kjølige siden. Vedvarende høy luftfuktighet gjør dyret sykt. En lett sprøyting av bunnen én gang i uken er nok; den hever kortvarig fuktigheten, og dyrene drikker av og til av dråpene. Bunnen fuktes litt i dybden slik at gangene holder, mens de øverste centimeterne er tørre.

Dyret får nesten alt vannet sitt gjennom fôret. En liten skål med friskt vann skader ikke i et godt ventilert terrarium. Skift vannet daglig.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og trenger kraftig lys. Bruk en LED-lampe eller et lysrør på ca. 6500 K som dagslys i tillegg til varmelampen. UVB er nødvendig: arten hører til Ferguson-sone 3, og UVB-kilden skal gi en UV-indeks på 4,5-6 ved solplassen og gjerne 6-8 der dyret ligger nærmest lampen. Kontroller med en UV-måler, og bytt rør og pærer etter produsentens anvisning. Dagen er 12 timer hele året.

FÔRING

Uromastyx geyri er planteeter og blir lett for tykk i terrariet. Fra vår til høst er ferske ville planter det beste fôret: løvetannblader og -blomster, kjempeveronika, svinemelde og kløver, alltid uten sprøytemidler. Om vinteren erstattes de av endivie, koriander, karse, sennepskål, sikori og litt revet gulrot. Voksne fôres 4-5 ganger i uken om sommeren og 3-4 ganger i uken om vinteren, og i den kjølige perioden halveres porsjonene.

Belgfrukter og korn, for eksempel en blanding av bønner, erter og linser som er bløtlagt i 48 timer, gis bare hver 3.-4. uke, fordi de ellers fører til fedme. Insekter blir spist med stor lyst, særlig gresshopper, og kan gis annenhver uke. Frukt er en sjelden godbit. Gi heller mindre og sjeldnere enn for mye: et slankt, aktivt dyr er sunnere enn et tykt.

Dryss maten med et kombinert kalk- og vitamintilskudd med D3 én gang i uken. Ungdyr fôres hver dag.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Voksne dyr er rolige og stasjonære, men hannene er territoriale overfor hverandre. I parringstiden nikker de med hodet, hveser, krummer ryggen og biter hverandre i nakken og sidene. Hold aldri to hanner sammen. Hold dyrene enkeltvis eller som et par; et par krever et terrarium som er minst dobbelt så stort som minimumet, og selv da er det ingen garanti. Ungdyr kan holdes sammen til de nærmer seg kjønnsmodenhet.

Et nytt dyr skal ha fred de første ukene. Oppdrettede dyr venner seg raskest til det, mens villfangede kan bruke opptil seks måneder. Har dyret ikke spist etter to uker, skal en veterinær se på det. Ikke håndter dyret under tilvenningen, utover veiing, og dekk til eventuelle glassider. Etterpå kan du tilby fôr fra hånden. Nærm deg langsomt og alltid nedenfra, aldri ovenfra, for det ligner en rovfugl. Hold dyret utenfor terrariet i høyst én time om gangen, fordi det trenger varmen. Veg dyret én gang i måneden, og oppsøk veterinær ved stort vekttap. Vask hendene etter kontakt, for krypdyr kan bære salmonella.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hos hannen fortsetter ryggfargen og tegningen ned på buken, mens hunnen har en lys, ensfarget buk og som regel blekere farger. Bøyes halen forsiktig opp, ses hemipenis-bulger ved halens rot hos hannen. Nyklekte unger er for små til at kjønnet kan bestemmes sikkert.

Alder og størrelse ved kjønnsmodenhet er ikke dokumentert for arten. Hos den nærstående *U. acanthinura* er dyrene kjønnsmodne ved omtrent fire års alder. Sett bare velnærte, fullvoksne dyr i avl.

PARRING

Den kjølige perioden om vinteren setter i gang avlen. Hannene blir urolige allerede fra november og viser seg med hodenikking, hvesing og sirkling, og paringen finner sted når nattemperaturen er hevet igjen i februar. Paringen skjer bare på én tid av året, så hunnen kan bli hos hannen etter eggleggingen. Pass på at hunnen ikke blir skadet, og skill dyrene hvis det går for langt.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger eggene opptil omtrent to måneder etter paringen, typisk i april. Frem mot eggleggingen soler hun seg tidligere og lenger enn vanlig og holder kroppstemperaturen på 45-48 °C, og eggene kan sees gjennom sidene når hun ligger under lampen. Kullet er på 8-22 egg.

Sett inn en legekasse i god tid, for eksempel en ugjennomsiktig plastkasse på 30 × 20 × 20 cm med et hull i lokket og 15 cm fuktig kokosfiber. Bygg steiner opp rundt kassen slik at hunnen lett kan komme inn, og dekk inngangen med bark. Temperaturen i kassen skal være 28-32 °C. Hunnen graver av og til i noen dager før hun legger eggene, og selve leggingen tar omtrent halvannen time.

Etter eggleggingen er hunnen utmagret. Fôr henne hver dag til hun er i god form igjen, og ta gjerne hannen ut imens, slik at du kan følge med på hvor mye hun spiser. Med godt stell kan hun formere seg hvert år.

INKUBASJON

Eggene er svært bløte, så flytt dem forsiktig. Legg dem halvt nedsenket i en lufttett boks med vermikulitt blandet med vann i forholdet 3:1. For mye vann i rugemediet gir mugg og sprukne egg. Det hjelper å legge et plastrist mellom egg og rugemedium, slik at mediet kan holdes vått uten at eggene ligger direkte i fuktigheten. Legg fuktig sphagnum i hjørnene; luftfuktigheten i boksen skal være 90-95 %. Løft lokket hver 3.-4. dag for å lufte ut, og lys gjennom eggene etter et par uker for å se om det er blodkar.

Ved 30,5 °C klekkes eggene etter 91-96 dager. Ungene kan bruke et døgn eller mer på å komme helt ut av egget.

OPPDRETT AV UNGER

Nyklekte unger veier 5,6-6,5 g. La dem ligge et par dager på fuktig tørkepapir til navlen er tørket inn, og flytt dem deretter til et terrarium på minst 90 × 45 × 45 cm med samme temperaturer, solplass og UVB som de voksne.

Fra 5-7 dager etter klekkingen fôres ungene hver dag med de samme plantene som de voksne, finsnittet og strødd utover steinene slik at alle kommer til. Små gresshopper og bløtlagte, knuste belgfrukter blir også spist. Dryss et kalk- og vitamintilskudd over maten hver 7.-10. dag. Sprøyt steinene hver dag de første par månedene, for ungene drikker av dråpene. Skill ungene før de blir kjønnsmodne.

Helse og vanlige feil

De fleste problemer skyldes for lite varme eller UVB, for høy luftfuktighet og feil kosthold:

- Beinskjørhet (sekundær nutrisjonell hyperparatyreoidisme) ved for lite UVB, kalk og D3.
- Luftveisbetennelse og slim ved konstant høy luftfuktighet.
- Fedme ved for store porsjoner og for mange belgfrukter, frø og insekter.
- Tarmtetthet ved kalksand, valnøttskall og for lav temperatur.
- Forbrenninger fra varmematter og ubeskyttede lamper.
- Bitt og sår når to hanner holdes sammen.
- Parasitter hos nyimporterte dyr. Hold nye dyr i karantene i 3-6 måneder.
- Skorpete sår på leppene og huden, som kan skyldes bakterien *Devriesea agamarum*. Den smitter mellom agamer og kan bare bekjempes med veterinærbehandling og grundig desinfeksjon av terrariet.
- Eggleggingsvansker hos hunner uten egnet leggeplass.

Et friskt dyr er rundt og fast, har klare øyne og spiser regelmessig. Vekttap, manglende appetitt og sløvhet krever en veterinær med erfaring på krypdyr.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.